

Riksantikvarieämbetet
Avdelningen för arkeologiska undersökningar

RAPPORT UV ÖST 2000:52

ARKEOLOGISK OCH KULTURHISTORISK INVENTERING

Hålateden Del 3

Holkaberg

Fastigheten Holkaberg, Ödeshögs socken, Ödeshögs kommun, Östergötland

Dnr: 424-4620-2000

Pia Nilsson

Riksantikvarieämbetet

Avdelningen för arkeologiska undersökningar

UV Öst

Järnväggsgatan 8, 582 22 Linköping

Tel. 013-24 47 00

Fax 013-10 13 24

www.raa.se

Text och grafik Pia Nilsson

Utskrift UV Öst, Linköping, 2000

Medgivande Lantmäteriverket 1996. Ur GSD-Röda kartan, Diarienummer: 507-96-5226

Medgivande Lantmäteriverket 1993. Ur GSD-Ekonomiska kartan, Diarienummer: 166-93-1412

Medgivande Lantmäteriverket 1996. Ur GSD-Höjddatabanken, Diarienummer: 507-97-201

© 2000 Riksantikvarieämbetet

Rapport UV Öst 2000:52

ISSN 1404-0875

Innehåll

Inledning 5

Syfte och metod 5

Holkaberg 5

Resultat av inventeringen 6

Tabell med UV- och RAÄ-nummer 8

Sammanfattning 9

Referenser 11

Arkiv 11

Litteratur 11

Administrativa uppgifter 11

Bilagor 12

Bilaga 1. Nya UV-nummer 12

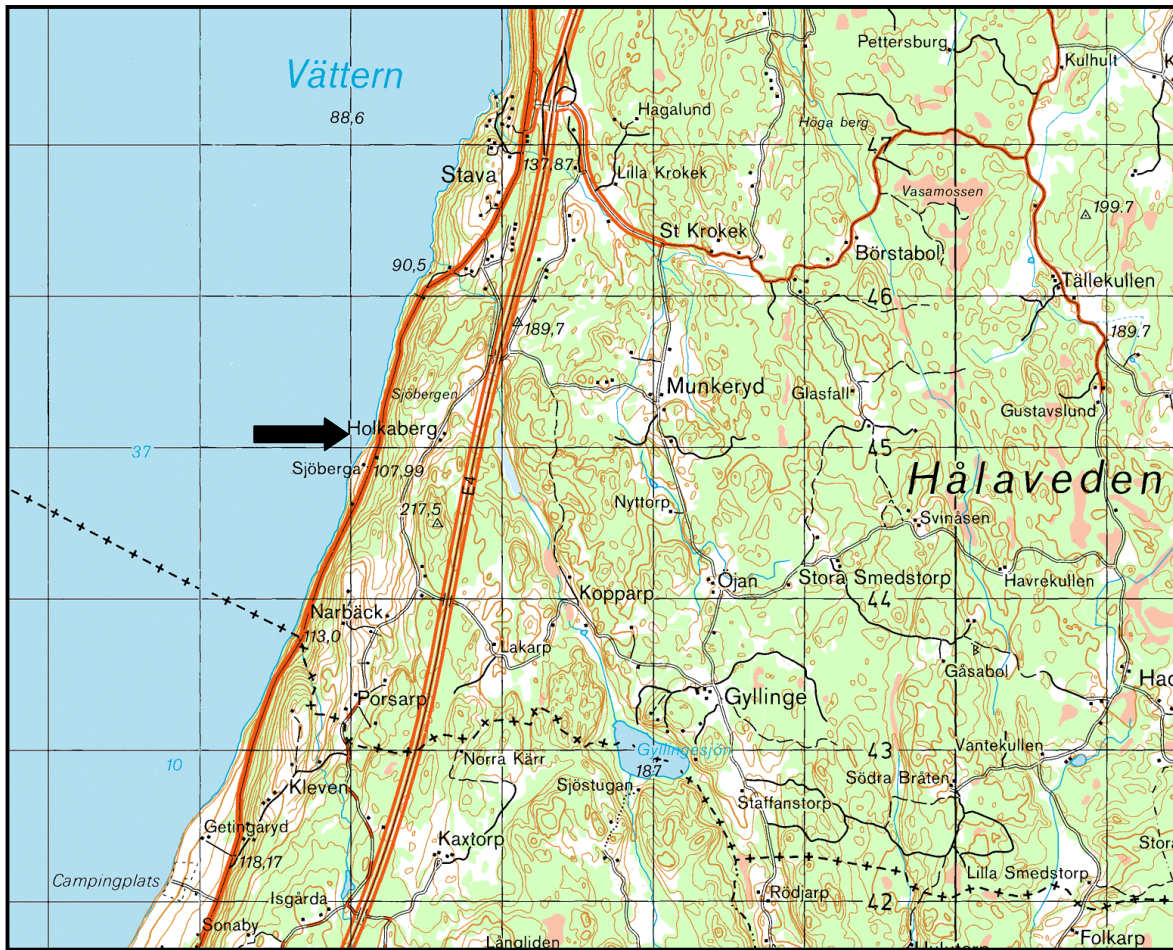

Fig 1. Utdrag ur Gröna kartan med utredningsområdet markerat.

Hålaveden. Del 3, Holkaberg.

Inledning

På uppdrag av Länsstyrelsen i Östergötlands län genomförde Riksantikvarieämbetet, Avdelningen för arkeologisk undersökningar, UV Öst, en arkeologisk och kulturhistorisk inventering av fastigheten Holkaberg, Ödeshögs socken och kommun, Östergötland.

Inventeringen har utförts inom ramen för projektet Hålavedsbygden, vilket utgör ett samarbetsprojekt mellan Länsstyrelsens miljövårdsenhet och kulturmiljöenhet. Enligt projektbeskrivningen skall kunskap om värdefulla natur- och kulturvärdena i bygden tagas fram, beskrivas och värderas. Projektet skall även utgöra en kunskapsbas för att sätta in Hålavedsbygden i ett nationellt och europeiskt sammanhang, samt genom kunskapsinsamling och kunskapspridning kunna bidra till bygdens bevarande och utveckling. Tidigare har åtta fastigheter inventerats inom ramen för projektet (Nilsson UV Öst 1999:6 samt 1999:38).

Den aktuella inventeringen gäller fastigheten Holkaberg, belägen vid Vätterstranden nära gränsen till Småland. Fastigheten är ca 1,5 km² stor och genomkorsas av väg E4.

Ansvarig för utredningen var Pia Nilsson som även sammanställt rapporten.

Syfte och metod

En arkeologisk och kulturhistorisk inventering syftar till att få kännedom om samtliga ovan mark synliga fornlämningar/möjliga fornlämningar. Dessutom att anteckna spår av senare tiders kulturlämningar såsom kolbottnar, kolarkojor, tjärdalar, torplämningar, husgrunder, övergivna åkrar och vägar etc. Åkrar som fortfarande brukas antecknas ej, även om de har kvar en ålderdomlig form.

Utredningen inleddes med kart-, arkiv- och litteraturstudier för att dels få en samlad bild av det kända fornlämningsbeståndet och dels få en uppfattning om hur markanvändning och bebyggelse sett ut och förändrats på de äldsta tillgängliga kartorna. En stor del av kartexcerperingen var redan gjord i Länsstyrelsens regi. Riksantikvarieämbetets fornminnesregister excerperades, vidare studerades ortnamnlitteratur samt lantmäteriets äldsta kartor. Dessa kartor användes parallellt med nyare kartor för att bättre förstå förändring i markanvändning och bebyggelse samt att så långt det var möjligt datera till exempel torplämningar och fossil åkermark. De äldre kartorna visar dessutom de äldsta kända lägena för byar, gårdar, kvarnar, broar och torp mm. En reservation måste lämnas för årtalet på den äldsta använda kartan, akt 8, Ödeshögs socken, "Konceptkarta över Holkabergs Gästgiveri". I Lantmäteriet i Linköping saknas uppgift om årtal för förättningen, efter samtal med Lantmäteriverket i Gävle, Forskningsarkivet konstaterades att akt 8 sannolikt upprättades 1639 – 41. En karta med detta årtal, med Gävles diarienummer D10:114-115, används i Länsstyrelsens excerpter.

Efter förberedelsearbetet vidtog fältinventeringen, då utredningsområdet genomsöktes till fots.

Holkaberg

Holkaberg nämns enligt Ortnamnsarkivet i skrift första gången år 1535. Namndelen holk kan enligt samma källa betyda "något urholkat, belägenhet vid höjder", eller "vattensamling". I Holkabergs fall torde i så fall namnet anspela på det långsmala kärr som bildats i en

berggrundsspricka i fastighetens östra del. Kärret utgör en värdefull och skyddsvärd naturmiljö och ingår som nummer N 4 i boken Natur Kultur Miljöer i Östergötland (Länsstyrelsen i Östergötlands län 1983).

Holkabergs hagmarker betades fram till för tre år sedan av får, men nu finns endast en häst kvar på gården, vilket innebär en snabb igenbuskning av hagarna.

De registrerade lämningarna inom Holkaberg utgörs av RAÄ 50, en nu borttagen bro, RAÄ 152, plats med tradition, RAÄ 1153, bebyggelselämning, RAÄ 154, lingrav? samt RAÄ 182, lingrav. Samtliga lämningar Ödeshögs socken.

Holkaberg är belägen invid Vätterns strand, ca 1 km norr om gränsen till Småland. Västra delen är bitvis mycket brant, stenig och svårtillgänglig, medan de centrala och östra delarna är mjukare kuperade, dock med rikliga inslag av berg i dagen.

Genom fastigheten löper Västra Hålvägen/Hålavedsvägen som sannolikt är av förhistoriskt ursprung (Östergötlands Vägbook. 1944, s 15 ff). Vägen är fortfarande i bruk, men är ringa trafikerad eftersom en ny väg, nära Vättern, färdigställdes år 1852. Numera korsas fastigheten även av väg E4.

Holkaberg blev gästgivaregård någon gång efter 1686 enligt C-uppsats av E Vastamäki, 1997. Möjligen är den ännu äldre, eftersom konceptkartan över gästgiveriets ägor kan vara från 1639-41 (se ovan). Den ursprungliga byggnaden för gästgiveriet finns inte kvar idag. På Häradskartan från år 1881 anges gården Sjöberga, belägen invid den nyare vägen utmed Vättern, som Sjöberga Gästgiveri.

Mellan Holkaberg och Narbäcks ägor ligger en trång passage, Fäktahålan, en plats där traditionen menar att Kung Kristian år 1452 mötte en östgötsk bondehär som drev danskarna på flykten, önskande ”Sverige i fandens namn” (Östergötlands Vägbook. 1944, s 81).

Resultat av inventeringen

Såväl den nuvarande gårdstomten (finns med på karta från 1791) som den tidigare (karta från 1639-41) är markerad som fast fornlämning, UV 55 i Ödeshögs socken. På den äldsta kartan fanns endast en gård, belägen öster om de nuvarande två gårdarna. På platsen för den äldsta gårdstomten finns en husgrund (RAÄ 153, Ödeshögs socken) samt en grund efter en smedja. En kvarnlämning med kartbelägg från 1700-talet utgör en fast fornlämning, UV 63.

Västra Hålvägen är registrerad som UV 57, Ödeshögs socken. Vidare har sex övergivna åkrar markerats som möjliga fornlämningar (UV 56, 58, 61, 62, 64 och 66). En väg/fördämningsvall (UV 65) utgör en möjlig fornlämning liksom två torpområden (UV 67 och 68). UV 59 och UV 60 utgörs av bevarandevärda äldre vägar. För beskrivning se bilaga 1.

De ytterligare områden som markerats vid inventeringen, men som ej bedöms utgöra fornlämningar/möjliga fornlämningar har i rapporten tilldelats löpnummer och beskrivs nedan. Samtliga lämningar finns markerade på fig 2. Fig 3 visar ett kartöverlägg från 1791 års karta med berörda områden markerade.

1

”Södra gärdet” enligt 1791 års karta. Brant V-sluttande, väl stenröjd åker. Röjningsstenen lagd i rösen längs kanten eller på impediment inom åkern. Inom åkern ryms flera, på äldre kartor markerade åkrar, men de har nu uppgått i en större enhet. Åkern slagen i år.

2

”Smegärdet” enligt 1791 års karta. Gärdet enligt år 1791 genomkorsas av väg E4 i Ö delen. Kuperad fd åkermark, nu hagmark. Väl stenröjda ytor, röjningsstenen samlad i rösen på eller vid kanten av ytorna eller nedslängd vid terrasskanter. I dagens åkerytor uppgår 1791 års åkrar, nu i större enheter.

3

Äldre brukningsväg. Delvis välbevarad. Ej markerad på äldre kartor.

4

Fd åker, nu hagmark. Ej markerad på äldre kartor.

5

Fd åker, nu hagmark. Ej markerad på äldre kartor.

6

Väg, stensatt längs en ca 45 m lång sträcka. Vägen är ca 2-2,5 m br, och går att följa ända fram till E4:an. Ej markerad på äldre kartor.

7

Åker, slagen i år. I dagens åkerytor uppgår 1791 års åkrar, nu i större enheter.

8

Fd åker, nu hagmark. Ej markerad på äldre kartor.

9

Åker, slagen i år. Ej markerad på äldre kartor.

10

Åker, slagen i år. Ej markerad på äldre kartor, den är nu endast något större i östra och södra delen. En smal del i nordvästra delen är helt övergiven.

11

Åker, slagen i år. Röjningsstenen samlad i stora rösen utanför gärdesgården i V. Ej markerad på äldre kartor.

12

Fd åker, nu hagmark. Svagt V-sluttande, tuvig och väl stenröjd yta. Röjningsstenen samlad i rösen vid Ö och V kanten. I ytan uppgår två mindre åkrar enligt 1791 års karta. De är ej urskiljbara i dag. I S delen är ett vattenhål. Gränsen mellan de två områden som här kallas 12 och 13 såg annorlunda ut på 1791 års karta, jämför fig 3.

13

Åker, slagen i år. I dagens åkerytor uppgår 1791 års åkrar, nu i större enheter. Stora röjningsrösen finns utanför den V kanten samt på impediment inom åkern.

14

Grindstolpe av trä, ca 1,5 m h och firsidigt tvärsnitt med ca 0,3 m i sida. Stolpen är belägen på brukningsvägens östra sida.

15

Åker, i bruk. Inom ytan har flera mindre åkrar enligt 1791 års karta uppgått. Endast den sydligaste spetsen är övergiven, se UV 62.

16

Fd åker, nu skogsmark. V delen ingår nu i E4:an. Ej markerad på äldre kartor.

17

Väg, ca 150 m l och ca 2,5 m br. Stensatt längs en ca 35 m l sträcka. Ej markerad på äldre kartor.

18

Fd åker, nu skogsmark. Svagt V-sluttande, tuvig yta, delvis beväxt med unga lövträd. Röjningsstenen samlad längs kanten, delvis som rösen. Ej markerad på äldre kartor.

19

Åker, i bruk. Formen överensstämmer i stort med markering på 1791 års karta. Röjningssten samlad i rösen längs kanten och på impediment i åkern.

20

Åker, i bruk. Häri har mindre åkrar enligt 1791 års karta uppgått i en större enhet.

21

Sjöberga Gästgiveri enligt Häradskartan från år 1881.

22

Område med äldre odlingsrösen. Den västra delen av dagens impediment var åker på 1791 års karta.

De platser inom Holkaberg med störst upplevelsevärde anser jag vara torplämningen, UV 68, samt kvarnlämningen, UV 63, vara. Här finns så välbevarade lämningar att det är lätt att bilda sig en uppfattning om hur platserna sett ut för omkring 200 år sedan. Även vägarna (som det finns gott om inom fastigheten) är mycket fina, jag vill särskilt nämna UV 60 samt nr 6. UV 60, i fastighetens östra kant, har anor från 1600-talet.

Tabell med UV- och RAÄ-nummer

I tabellen förekommer följande begrepp:

Benämning: RAÄ-nummer eller UV-nummer.

Typ: Typ av anläggning.

Källa: Var uppgiften är hämtad.

Inv: Inventering.

LMV: Lantmäterikarta.

Fr: Fornminnesregistret.

Status: Fast fornlämning/möjlig fornlämning/ej fornlämning.

RAÄ-nummer innebär att lämningen finns registrerad i Riksantikvarieämbetets fornminnesregister. UV-nummer är ett sockenvis, löpande nummer som tilldelas nyupptäckta lämningar i avvaktan på att RAÄ-nummer skall erhållas. Övriga lämningar som inte skall antecknas i fornminnesregistret, utan endast i denna rapport, har fått löpande nummer som följer fastigheten och finns markerade på fig 2, (relevanta nummer finns även på fig 3).

Fast fornlämning betyder att lämningen är en lagskyddad fornlämning. Möjlig fornlämning betyder att lämningen sannolikt utgör en fornlämning och därmed bör utredas vidare, t ex med sökschaktsgrävning, om den skulle bli föremål för exploatering. Som fast fornlämning bedöms även t ex torplämningar och kvarnlämningar med kartbelägg från 1700-tal eller tidigare samt övergivna åkrar under förutsättning att de kan beläggas (via kartor) till första hälften av 1700-talet eller tidigare.

Benämning	Typ	Källa	Status
RAÄ 50	Bro, borta	Fr	Ej fornlämning
RAÄ 152	Plats med tradition	Fr	Ej bevarad
RAÄ 153	Husgrund	Fr	Kulturlämning
RAÄ 154	Lingrav?	Fr	Kulturlämning
RAÄ 182	Lingrav	Fr	Kulturlämning
UV 55	Bytomt	LMV	Fornlämning
UV 56	Fossil åker	Inv	Möjlig fornlämning
UV 57	Väg	LMV	Västra Håalavedsvägen. Kulturlämning, bör bevaras.
UV 58	Fossil åker	LMV, Inv	Möjlig fornlämning
UV 59	Väg	LMV, Inv	Kulturlämning, bör bevaras.
UV 60	Väg	LMV, Inv	Kulturlämning, bör bevaras.
UV 61	Fossil åker	Inv	Möjlig fornlämning
UV 62	Fossil åker	LMV, Inv	Möjlig fornlämning
UV 63	Kvarnlämning	LMV, Inv	Fornlämning
UV 64	Fossil åker	LMV, Inv	Möjlig fornlämning
UV 65	Väg/fördämnings- vall	LMV, Inv	Möjlig fornlämning
UV 66	Fossil åker och Plats för torp	Inv	Möjlig fornlämning
UV 67	Torplämning?	Inv	Möjlig fornlämning
UV 68	Torplämning	Inv	Möjlig fornlämning

Sammanfattning

Fastigheten Holkaberg är belägen vid Vätterns strand. Västra delen av fastigheten är bitvis mycket brant och otillgänglig, medan den östra delen är mjukare kuperad, dock med ett stort inslag av berg i dagen. Kulturlandskapet består främst av små, flikiga åkrar, dock delvis hopslagna till något större enheter. Åkrarna innehåller ett stort antal röjningsrösen, och på ägorna finns flera trögärdesgårdar i varierande skick. Sedan tre år finns inga betesdjur som kan hjälpa till att hålla hagmarkerna öppna. Ett par av åkrarna invid gården är slagna i år.

Holkaberg nämns i skrift första gången år 1535. Namndelen holk kan betyda ”något urholkat, belägenhet vid höjder”, eller ”vattensamling”. I Holkabergs fall torde i så fall namnet anspela på det långsmala kärr som anlagts i en berggrundsspricka i fastighetens östra del. Kärrret utgör en värdefull och skyddsvärd naturmiljö och ingår som nummer N 4 i boken Natur Kultur Miljöer i Östergötland (Länsstyrelsen i Östergötlands län 1983).

Fastighetens äldre kulturspår utgörs främst av mindre, övergivna åkrar i dagens skogs- eller hagmark. Två torpmiljöer har antecknats, liksom en kvarnlämning.

Före specialinventeringen fanns två lingravar, en borttagen bro, en plats med tradition samt en husgrund antecknade i fornminnesregistret. Efter genomförd utredning tillkom 14 UV-nummer

(varav 2 utgör fasta fornlämningar, 9 möjliga fornlämningar samt tre bevarandevärda kulturlämningar) samt 21 övriga lämningar.

Störst upplevelsevärde har torpområdet, UV 68, och kvarnlämningen, UV 63. Även flera brukningsvägar har ett stort upplevelsevärde, dels i sig själva och dels genom att de löper genom ett numera övergivet, men fortfarande klart skönjbart, äldre odlingslandskap med små, oregelbundna åkrar och en stor mängd röjningsrösen.

Linköping i december

Pia Nilsson

Referenser

Arkiv

Antikvarisk-Topografiska Arkivet, Stockholm
Fornminnesregistret
Lantmäteriet, Linköping

Litteratur

Natur Kultur. Miljöer i Östergötland. Länsstyrelsen i Östergötlands län 1983.
Vastamäki, E. C-uppsats 1997. (Utdrag tillhandahållet av Länsstyrelsen)
Östergötlands vägbook. Östergötlands läns vägstyrelseförening. Linköping 1944.

Administrativa uppgifter

Riksantikvarieämbetets dnr: 424-4620-2000
Länsstyrelsens dnr och datum för beslutet: 223-12842-00, 2000-11-17.
Projektnummer: 1510154.
Undersökningstid: 21-22 november 2000.
Läge: Ekonomiska kartan, blad 7E 9f Stava och 7E 8f Vändelstorp.
Koordinatsystem: Rikets.
Koordinater för undersökningsytans mittpunkt: x 6445000 y 1226800.
Höjdsystem: RH 1900.
Fynd: Inga fynd.

Bilagor

Bilaga 1. Nya UV-nummer

Ödeshögs socken

UV 55

Ek kartblad: 7E 9f Stava.

Terräng: Gårdstomt och hagmark.

Beskrivning: By/gårdstomt. Inom ett ca 70–110 x 80-140 (VNV-ÖSÖ) m st område är Holkabergs gamla tomt. Enligt 1639-41 års karta utgjorde den östra delen av det markerade området läget för en gård. Holkaberg var gästgivaregård från slutet av 1600-talet till 1854, då gästgiververksamheten flyttade till ett nytt hus (Sjöberga) invid den år 1852 färdigställda nya vägen. På 1791-92 års karta finns två gårdar, nu flyttade till dagens tomter, i västra delen av det markerade området. På kanten av den övergivna, östra tomten, finns i dag RAÄ 153, en husgrund. Inom området är ännu en grund, ca 5x5 m st (NNÖ-SSV) med ett spisröse i NÖ delen, ca 1,5x1,5 m st och ca 1 m hög. Synlig häll. Grunden är belamrad med skräp och jordbruksredskap. Enligt Leif Ivarsson, Holkaberg, utgör grunden en rest efter en smedja. *Tidigare anteckningar:* LMV Linköping, konceptkarta över Holkabergs Gästgivaregård, akt 8, år 1639-41. Akt 51, storskifte, år 1791-92. Båda Ödeshögs socken. C-uppsats, E. Vastamäki, 1997.

UV 56

Ek kartblad: 7E 9f Stava.

Terräng: Flack moränmark, skogsmark.

Beskrivning: Fossil åkermark. Inom ett trekantigt, ca 15x5 m (N-S) st område är en fd åker, nu skogsmark. Tuvig, ojämn åkeryta. Røjningsstenen lagd i rösen vid kanten.

UV 57

Ek kartblad: 7E 9f Stava och 7E 8f Vändelstorp.

Beskrivning: Väg. Västra Hålavedsvägen (Hålvägen). Vägen, som korsar fastigheten Holkaberg kan vara av förhistoriskt ursprung. Vägen är idag ringa trafikerad. Den nya landsvägen, som löper längre västerut, färdigställdes år 1852.

Tidigare anteckningar: Östergötlands vägbook. Östergötlands läns vägstyrelseförening. Linköping 1944.

UV 58

Ek kartblad: 7E 8f Vändelstorp.

Terräng: Hag/skogsmark.

Beskrivning: Fossil åker, ca 80x30-70 m (N-S) st. Tuvig, tämligen flack åkeryta.

Røjningsstenen samlad i större rösen längs kanten. Synliga hak och terrasskanter.

Åkern finns med på 1791-92 års karta. Inom åkern ryms även en åker enligt 1639-41 års karta, men den är nu större.

Tidigare anteckningar: LMV Linköping, konceptkarta över Holkabergs Gästgivaregård, akt 8, år 1639-41. Akt 51, storskifte, år 1791-92. Båda Ödeshögs socken.

UV 59

Ek kartblad: 7E 9f Stava.

Terräng: Tomt/hagmark.

Beskrivning: Väg. Den ca 150 m l vägen finns på 1791-92 års karta. Den västra delen, ca 90 m l, finns även på 1639-41 års karta. Vägen är 1,5-2 m br, gräsbevuxen. Ställvis närmast hålvägsliknande, intill 0,15 m dj.

Tidigare anteckningar: LMV Linköping, konceptkarta över Holkabergs Gästgivaregård, akt 8, år 1639-41. Akt 51, storskifte, år 1791-92. Båda Ödeshögs socken.

UV 60

Ek kartblad: 7E 9f Stava och 7E 8f Vändelstorp.

Terräng: Skogsmark.

Beskrivning: Väg, ca 800 m l inom fastigheten Holkaberg. Vägen fortsätter söderut på Kopparps ägor. Vägen finns på 1791-92 års karta samt på Häradskartan, Lysings härad, år 1881. Vägen används idag som brukningsväg i den norra delen. Längs vägens centrala avsnitt har avverkning skett, och vägen är bitvis sönderkörd. Ca 300 m längst i S, mot Kopparps gräns, är vägen nu stig (som fortsätter in på Kopparps ägor).

Vägen korsar en torpmiljö, UV 68, Ödeshögs socken.

Tidigare anteckningar: LMV Linköping, akt 51, Ödeshögs socken, storskifte, år 1791-92. Häradskartan, Lysings härad, år 1881.

UV 61

Ek kartblad: 7E 9f Stava.

Terräng: Svagt V-sluttande skogsmark.

Beskrivning: Fossil åkermark, ca 15-20x30 m (NÖ-SV). Gropig, ej helt stenröjd åkeryta. Røjningsstenen lagd längs kanten, i den Ö delen som låga, flacka rösen. Ytan beväxt med stora ekar och tallar.

UV 62

Ek kartblad: 7E 9f Stava.

Terräng: SV-sluttande åkermark.

Beskrivning: Fossil åkermark, ca 20x10-15 m (N-S). Området utgör den nu övergivna, sydligaste spetsen av en större åker. Formen överensstämmer med en på 1791 års karta markerad åker.

Tidigare anteckningar: LMV Linköping, akt 51, Ödeshögs socken, storskifte, år 1791-92.

UV 63

Ek kartblad: 7E 9f Stava.

Terräng: Skogsmark, genomkorsas av bäck.

Beskrivning: Kvarnlämning/ruin. Inom ett ca 110x30 m (N-S) st område finns en ca 100 m l och intill 1,5 m h stensatt kant längs bäckens Ö kant. Stenarna är ca 0,2-0,5 m st. Rännan ansluter till en kvarnlämning där stengrunden, ca 15x7 m (N-S) och intill ca 3 m h av intill 1 m st stenblock återstår. I kvarngrunden ligger ett inplastat kvarnhjul samt flera andra kvarnlämningar. Ett par m S om kvarnruinen är ännu en stengrund samt stenskodda vattenrännor. S om grunderna är en stenförstärkt kvarndamm, ca 25x10 m (N-S).

Kvarnplatsen är markerad på äldre kartor.

Tidigare anteckningar: LMV Linköping, konceptkarta över Holkabergs Gästgivaregård, akt 8, år 1639-41. Akt 51, storskifte, år 1791-92. Båda Ödeshögs socken.

UV 64

Ek kartblad: 7E 9f Stava.

Terräng: Skog/hagmark.

Beskrivning: Fossil åkermark, hästskoformad, ca 150 m l och 10-20 m br. Røjningsstenen lagd i rösen vid kanten eller i anslutning till block. Åkern markerad på 1791 års karta, även på 1600-talskarta, men då något mindre.

Tidigare anteckningar: LMV Linköping, konceptkarta över Holkabergs Gästgivaregård, akt 8, år 1639-41. Akt 51, storskifte, år 1791-92. Båda Ödeshögs socken.

UV 65

Ek kartblad: 7E 9f Stava.

Terräng: Skogsmark.

Beskrivning: Fördämningsvall/Väg, stensatt ca 40 m (Ö-V). Vägen går över en bäck på en delvis raserad bro med inslag av betong. Vattnet under bron flyter i en stensatt ränna, ca 1,5 m br. Bron med väg är sannolikt en del av den fördämningsvall som markeras på 1600-talskartan. Enligt 1791 års karta är en kvarn markerad här, av den syns inga spår idag.

Tidigare anteckningar: LMV Linköping, konceptkarta över Holkabergs Gästgivaregård, akt 8, år 1639-41. Akt 51, storskifte, år 1791-92. Båda Ödeshögs socken.

UV 66

Ek kartblad: 7E 9f Stava.

Terräng: Fd åker, nu skogsmark.

Beskrivning: Fossil åkermark, ca 80x30 m (Ö-V), halvmåneformad. Tuvig yta och med röjningsstenen lagd i rösen längs kanten. Enligt Häradskartan har ett jordtorp legat i närheten.

Tidigare anteckningar: Häradskartan, Lysings härad, år 1881.

UV 67

Ek kartblad: 7E 9f Stava.

Terräng: Skogsmark.

Beskrivning: Torplämning(?). Inom ett ca 200x50-80 m (NNO-SSV) st område är flera små röjda ytor. Röjningsstenen är delvis lagd i toppiga rösen, delvis i form av kortare stengärdesgårdar samt lagd mot de branta, omgivande bergssidorna. I S ansluter en väg, närmast hålväg, som slingrar sig ca 200 m i huvudsaklig riktning mot SO. Vägen är 0,5-1,5 m br och intill 0,3 m dj. Nu viltstig. En smal stig löper från landsvägen till området. Ingen husgrund kunde iakttagas. Området är ej markerat på tillgängliga äldre kartor.

Kommentar: Området ungefärligt inlagt.

UV 68

Ek kartblad: 7E 9f.

Terräng: Skogsmark.

Beskrivning: Torplämning, ca 60x50 m (Ö-V) stor inom fastigheten Holkaberg. Inom området finns två till tre husgrunder, en grop samt röjda ytor med toppiga röjningsrösen.

En husgrund, belägen i N delen av området, är ca 8x5 m (N-S) st, med spismursröse, ca 2,5x2,5 m st och 0,8 m h, i den N delen. Spismursröset innehåller tegel. I S delen av området finns ännu en grund, ca 7x3 m (Ö-V) med en ca 0,2 m h syllstensrad. Strax Ö om denna grund är en kvadratisk, ca 4,5x4,5 m st och ca 0,15 m h stenpackning av 0,1-0,3 m st stenar. Ännu en grund? I områdets V kant är en grop, ca 6 m i diam och ca 0,8 m dj.

Här har enligt Häradskartan legat ett jordtorp.

Tidigare anteckningar: Häradskartan, Lysings härad, år 1881.

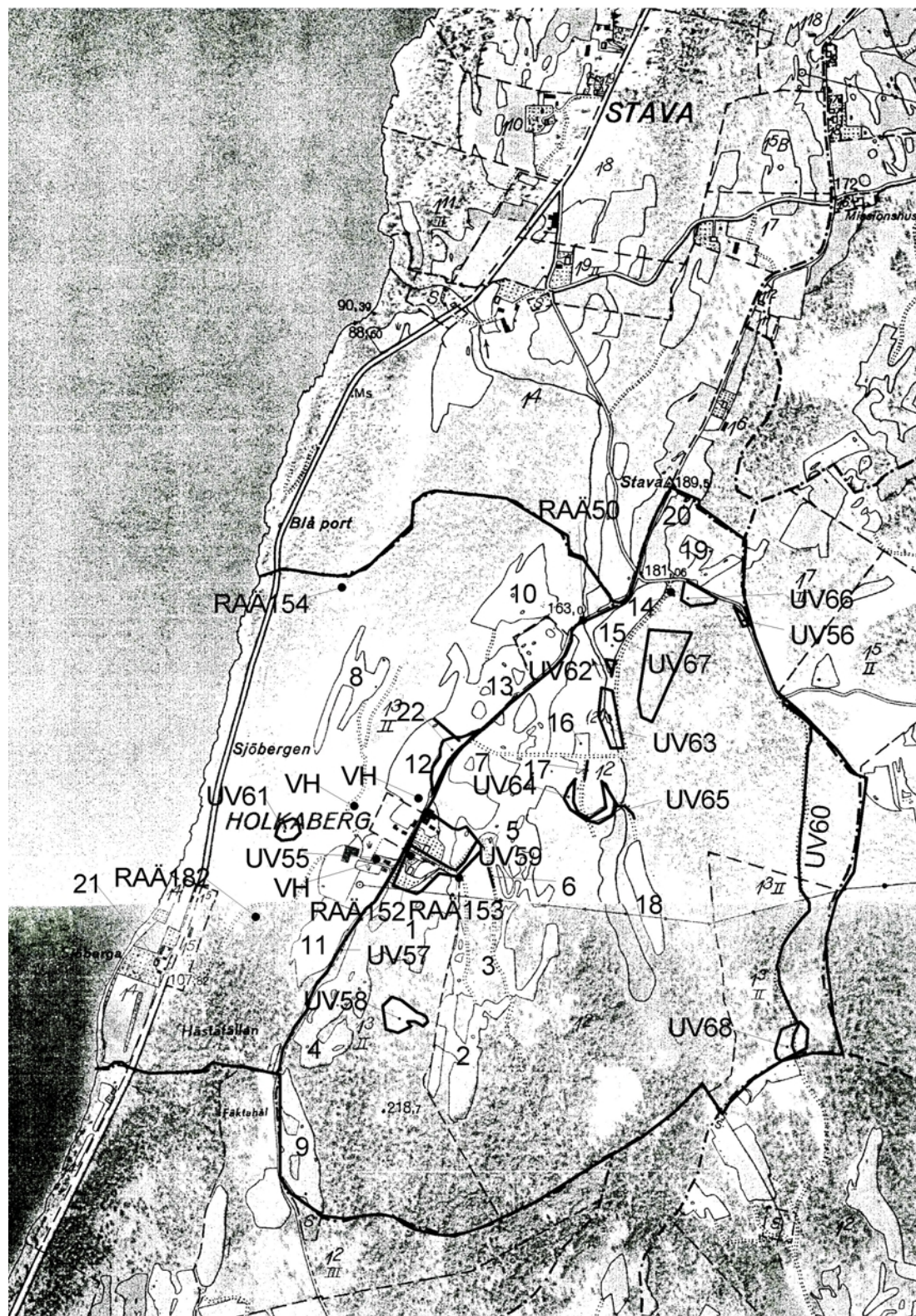

Fig 2. Utdrag ur Ekonomiska kartans blad 7E 9f Stava (074 95) och 7E 8f Vändelstorp (074 85) med utredningsområdet samt samtliga berörda RAA-nummer, UV-nummer och i texten nämnda löpande nummer markerade. VH = vattenhål.

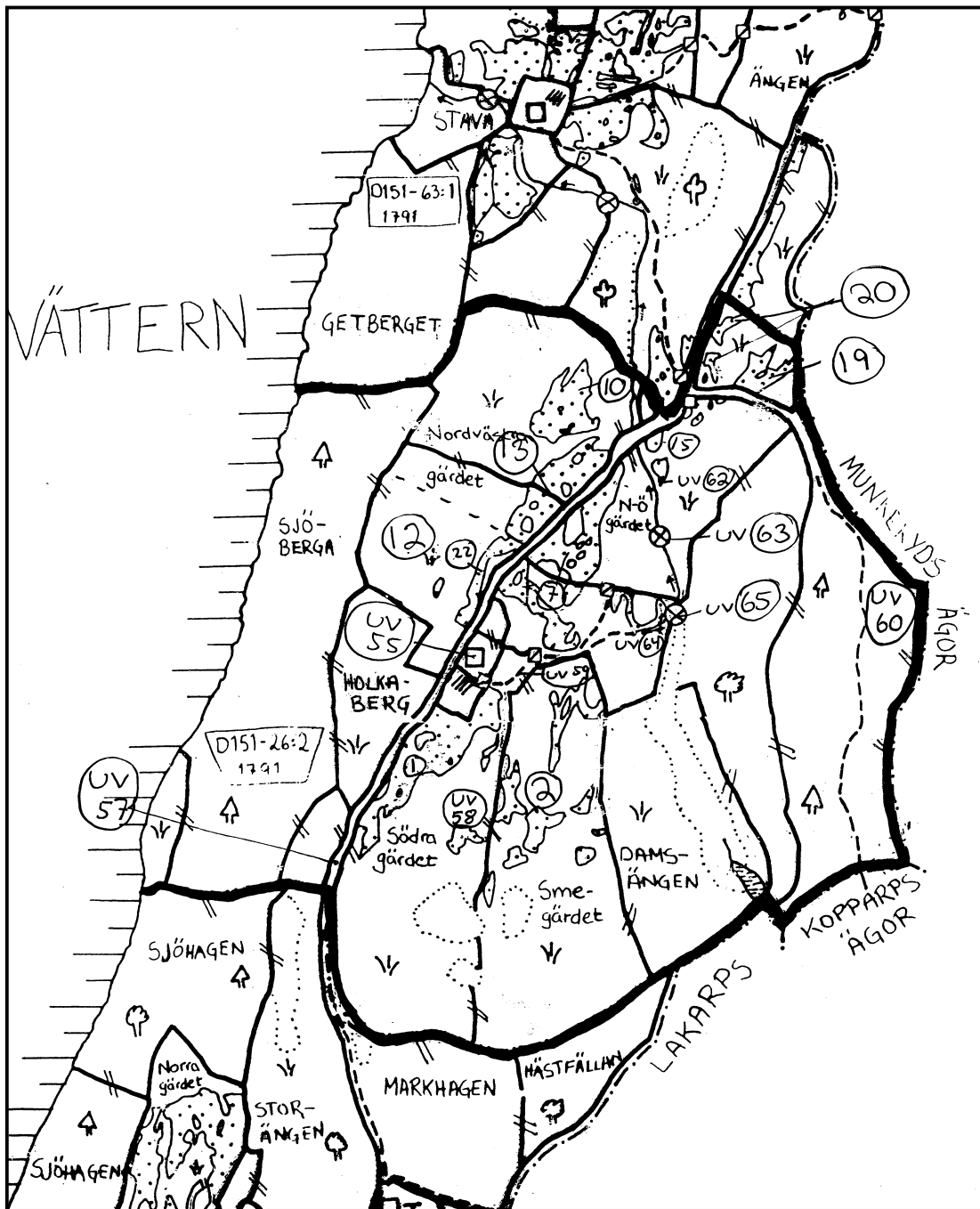

Fig 3. Utdrag ur kartöverlägg med utgångspunkt från 1791 års karta. De UV-nummer och löpande nummer som anger sitt ursprung i denna karta är markerade. Se tabell och beskrivning av löpande nummer.